

Werner Herzog'un Bakışının Biçimini Taşıyan Bir Yolculuk

Alman sinema ekolünün sıkı yönetmenlerinden Werner Herzog'un 1974 yılında kaleme aldığı "Buzda Yürüyüş" adlı günlükler, Şubat 2016'da Jaguar Kitap'tan yayımlandı. Ali Bolcakan tarafından dilimize çevrilen kitap, Werner Herzog'un bir ceket, bir pusula ve gerekli kamp malzemeleriyle birlikte 23 Kasım 1974 tarihinde Münih'ten yola çıkıp Paris'te ölüm döşeğindeki eleştirmen dostu Lotte Eisner'e yaya olarak erişmeye çalışmasının günlük notlarından ve yolculuk esnasındaki görüngülerden oluşuyor. Yürüyerek Paris'e ulaşabilirse Lotte Eisner'in hayatta kalacağına dair tuhaf bir gerçeklik katmanı ya da inanç Herzog'un zihninde yer almasaydı eğer, imgesel açıdan göz kamaştıran bu ilginç betik okuyucuyla buluşamazdı. Werner Herzog yürüyüşünün ilk gününde yolculuğunun amacını şöyle tanımlıyor:

"(...)Kendime dair derin düşüncelere dalmak dünyanın geri kalanının uyum içinde olduğunu açığa çıkarıyor.(...)Her şeye ağır basan tek bir düşünce var: Buradan uzaklaşmak. İnsanlar beni korkutuyor. Eisner'imiz ölmemeli, ölmeyecek, buna izin vermeyeceğim. Şu an ölüyor değil çünkü ölmüyor. Şimdi değil, hayır, buna hakkı yok. Kararlı adımlarımın altında yer sallanıyor. Dinlendiğimde bir dağ istirahata çekiliyor. (...) Paris'e vardığımda hayatta olacak. Ölmemeli."

Herzog'un Münih-Paris hattında 21 gün süren yürüyüş notları, birbiri ardına sıralanmış gerçek yaşantı parçaları olarak tuhaf bir varoluşa sahip: "Buzda Yürüyüş" esnasındaki gerçek yaşantı parçalarının betikte sinematografik bir yöntemle bütünlendiğini görüyoruz. Werner Herzog, Münih'ten Paris'e doğru çizdiği yürüyüş rotasını bir film şeridi olarak düşünüyor ve tuttuğu günlük notlar -tıpkı sinema sanatında olduğu gibi- çeşitli ham görüntülerin, olayların, duygulanımların ve çevresel faktörlerin hızla devinmesini sağlıyor. Herzog, yolculuğu süresince yaşadıklarının anlatımını sinema duygusu veren özel, keskin ve 'dış ses' benzeri bir dile taşıyarak metnin akışkanlığını, canlılığını yönetiyor. İnsan zihninin algısal yeteneklerini kullanarak önce bir tür 'alan derinliği'ni harekete geçiren Herzog, zaman zaman kadraj içerisindeki ilgisiz odaklanmalara yönelerek okuyucunun konumunu 'edilgen bir izleyici'ye dönüştürüyor:

(...)Ormanın ilerisine doğru bakıyorum. Çamlar birbirlerine doğru sallanıyor, kargalar rüzgâra karşı uçuyor ve hiç ilerleyemiyor. Tüm köy bir buğday tarlasına kurulmuş, her buğdayın üzerinde bir ev. Evler sapların üzerinde görkemli bir biçimde sallanıyor, tüm köy eğilip bükülüyor. Bir karaca yola atıyor ve asfaltta kayıyor, sanki asfalt yeni cilalanmış bir parke zeminmişcesine.(...)Yol kenarındaki sigara paketleri çok ilgimi çekiyor, özellikle de ezilmedikleri zaman; o zaman hafifçe şişip bir cesede benziyorlar, köşeleri artık o kadar sivri olmuyor ve nemin soğukta su damlacıklarına dönüşmesi yüzünden etraflarındaki naylon içeriden bululuyor.

Herzog, yürüyüş sırasında geçtiği köyleri, gördüğü nesnelere, yaşadığı doğa olaylarını, bedensel değişimleri, çeşitli zorluk ve kolaylıkları kısa cümlelerle, dolaysız ifadelerle sürekli ve hızlı bir şekilde betimliyor. Betimlemelerin zaman zaman eğretilmelere dönüşerek şiirsel bir boyut kazandığını ve zenginleştiğini de hissediyoruz.

Yolculuktaki en ilginç ânlar yolda karşılaşılan insanların içinde olduğu kadrâjlardır. Herzog'un insanlarla karşılaştığı (kesiştığı) her mekânda önce bir yabancılaşma-çekince-gerilim ânı oluşuyor, ardından karşılaştığı insana ilişkin Herzog'un zihninde keskin bir izlenim dile geliyor ve umarsızlık duygusuyla sonlanan yaşantı parçasının hızla geçip gittiği izliyoruz:

(...)Yol hemen karla kaplanıyor. Tipide bir traktör tarlaya saplanıyor, farları yanıyor ve ilerleyemiyor; çiftçi yanında pes etmiş, ne yapacağını bilemez bir hâlde duruyor. Biz, iki hortlak, birbirimize selam vermiyoruz. (...)Benzincideki adam bana öyle gerçek dışı bir bakış fırlattı ki aynaya bakıp kendimi hâlâ insan gibi gözüktüğüme ikna edeyim diye hemen tuvalete koştum. (...)

Gerçek yaşamın ya da kurgusal edebiyat eserlerinin sinemaya uyarlandığını biliyoruz, böylesi çalışmalarla çok karşılaştık, ancak objektifleşmiş ya da kadrâjlaşmış bir insan zihni ile zorlu bir yolculuğun hayata uyarlandığını ilk kez görüyoruz. Werner Herzog'un 1974'te gerçekleştirdiği Münih-Paris yolculuğunu edebiyata -hatta, yaşamın ta kendisine- uyarlanmış bir sinema filmi olarak düşünebiliriz. "Buzda Yürüyüş" adlı kitapta yaşam, Werner Herzog'un bakışının biçimini taşıyan bir yolculuğa dönüşüyor.

Zafer Yalçınpınar

Aydınlık Kitap, Sayı: 214, 27 Mayıs 2016, s.5

Zafer Yalçınpınar'ın tüm inceleme yazılarına
<http://zaferyalcinpinar.com/inceleme.html> adresinden ulaşabilirsiniz.

Ayrıca bkz:

1/Nicanor Parra'nın 'Karşışir'leri
Tam metin pdf: <http://bit.ly/nicanorparrakarsisiir>
Aydınlık Kitap, Sayı: 216, 10 Haziran 2016

2/ Julio Cortázar'ın zihninden; "Küba Devrimi'nin Başlangıç 'Buluşma'sı"
Tam metin pdf: <http://bit.ly/cortazarbulusma>
Aydınlık Kitap, Sayı: 211, 6 Mayıs 2016

3/ Alfred Jarry'den "Günler ve Geceler" Ötesi Tinsellik
Tam metin pdf: <http://bit.ly/alfredjarrygunlergeceler>
Aydınlık Kitap, Sayı: 202, 4 Mart 2016

4/ ECE AYHAN ile 'KARA GERÇEK'
Tam metin: <http://zaferyalcinpinar.com/bbkara/eceayhanilekaragercek.jpg>
Aydınlık Kitap, Sayı: 195, 15 Ocak 2016